

Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0826U004564

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 13-08-2026

Статус: Захищена

Реквізити наказу МОН / наказу закладу:

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Суглобіна Катерина Сергіївна

2. Kateryna S. Suhlobina

Кваліфікація:

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Вид дисертації: доктор філософії

Аспірантура/Докторантура: так

Шифр наукової спеціальності: 034

Назва наукової спеціальності: Культурологія

Галузь / галузі знань: гуманітарні науки

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: 27969 Теорія та історія культури

Дата захисту: 21-09-2026

Спеціальність за освітою: Спеціальність "Музичне мистецтво"

Місце роботи здобувача: Організація відсутня

Код за ЄДРПОУ: 0000000000

Місцезнаходження: 00000, Київ, 00000, Україна

Форма власності: Змішана

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR:

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): PhD 16850

Повне найменування юридичної особи: Інститут проблем сучасного мистецтва Національної академії мистецтв України

Код за ЄДРПОУ: 26167849

Місцезнаходження: вул. Євгена Коновальця, Київ, 01133, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Національна академія мистецтв України

Ідентифікатор ROR:

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Інститут проблем сучасного мистецтва Національної академії мистецтв України

Код за ЄДРПОУ: 26167849

Місцезнаходження: вул. Євгена Коновальця, Київ, 01133, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Національна академія мистецтв України

Ідентифікатор ROR:

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації: Українська

Коди тематичних рубрик: 13.11.22, 13.07.27.17, 13.09.25

Тема дисертації:

1. МИТЕЦЬ І ТОТАЛІТАРНИЙ РЕЖИМ: ТВОРЧИЙ ТА ГРОМАДЯНСЬКИЙ ВИМІРИ ДІЯЛЬНОСТІ КАРЛА АМАДЕУСА ГАРТМАНА І БОРИСА ЛЯТОШИНСЬКОГО

2. The Artist and the Totalitarian Regime: The Creative and Civic Dimensions of the Work of Karl Amadeus Hartmann and Borys Liatoshynsky.

Реферат/анотація:

1. Дисертацію присвячено комплексному культурологічному дослідженню творчого та громадянського вимірів діяльності Карла Амадеуса Гартмана і Бориса Лятошинського в умовах тоталітарних режимів XX століття. У центрі роботи перебуває проблема взаємодії митця і влади в ситуації радикальної деформації культурного поля, коли автономні критерії художньої цінності підпорядковуються ідеологічним, адміністративним та інституційним механізмам контролю. Актуальність дослідження визначається необхідністю осмислення тоталітаризму не лише як політичної системи, а як форми символічного, естетичного та психологічного впорядкування суспільства, що претендує на контроль над способом мислення, творчого висловлювання і культурної пам'яті. У цьому контексті постаті К. А. Гартмана і Б.

Лятошинського розглянуто як репрезентативні, але не тотожні моделі існування митця в умовах політичної несвободи. Перший обрав шлях внутрішньої еміграції та відмови від участі в офіційній музичній культурі Третього Райху, другий був змушений діяти всередині радянського інституційного простору, поєднуючи зовнішню адаптацію з наполегливим збереженням художньої автономії. У роботі наголошено, що звернення до досвіду XX століття має не лише історико-реконструктивне, а й сучасне гуманітарне значення. В умовах російсько-української війни особливої актуальності набувають питання культурної свободи, інституційної залежності митця, механізмів пропагандистського привласнення мистецтва та здатності художньої мови чинити опір політичному насильству. Саме тому дослідження спрямоване на виявлення ширших закономірностей: як тоталітарний режим формує «правильний» образ культури, як дисциплінує творчу особистість, як перетворює естетичне судження на політичну санкцію і які форми самозбереження залишаються митцеві в умовах несвободи. Метою дисертації є здійснення культурологічного компаративного аналізу творчої та громадянської діяльності Карла Амадеуса Гартмана і Бориса Лятошинського, виявлення закономірностей деформації культурного поля в тоталітарних режимах, а також встановлення спільного й відмінного у стратегіях позиціонування митця в нацистській Німеччині та радянській Україні. Об'єктом дослідження є мистецька і громадянська діяльність митця в умовах тоталітарного режиму. Предметом дослідження є творчий і громадянський виміри діяльності К. А. Гартмана і Б. Лятошинського, а також стратегії їхнього позиціонування в культурних полях Третього Райху та радянської України. Хронологічні межі роботи охоплюють 1933–1968 роки: від приходу націоналсоціалістів до влади в Німеччині та посилення тоталітарних практик у СРСР до завершення життєвого шляху Бориса Лятошинського. Методологічну основу дисертації становить міждисциплінарний підхід, що поєднує культурологічний, порівняльно-історичний, соціологічний, філософський, психологічний та мистецтвознавчий інструментарій. Теоретичним підґрунтям дослідження стали концепція тоталітаризму Ганни Арендт, теорія культурного поля П'єра Бурдьє, підходи Мішеля Фуко до дисциплінарної влади й нормалізації, концепції прихованих форм спротиву Джеймса Скотта і тактик повсякденного маневрування Мішеля де Серто. Для аналізу поведінкових стратегій митця залучено модель В. Кеннона «бий — тікай — завмири — підлаштовуйся», психоаналітичні підходи до захисних механізмів особистості, а також напрацювання Р. Варнави та І. Савчука щодо психологічного портрета композитора й критично-комунікативних точок життєтворчості. Зджерельну базу дисертації становлять архівні матеріали Центрального державного архіву-музею літератури і мистецтва України, епістолярій, мемуарні свідчення, автобіографічні тексти, документи інституцій культурного контролю, музичні твори К. А. Гартмана і Б. Лятошинського, а також українські й зарубіжні дослідження, присвячені теорії тоталітаризму, культурній політиці Третього Райху та СРСР, історії музичної культури XX століття і творчості обох композиторів. Особливе значення в роботі має архівний матеріал, пов'язаний із радянським інституційним дискурсом і діяльністю Бориса Лятошинського, оскільки саме він дає змогу конкретизувати механізми офіційного тиску, професійної деконсекрації та вимушеного маневрування митця в радянському культурному полі.

2. The dissertation is devoted to a comprehensive cultural-studies investigation of the creative and civic dimensions of the work of Karl Amadeus Hartmann and Borys Liatoshynsky under the totalitarian regimes of the twentieth century. The central problem of the study is the interaction between the artist and power in a situation of radical deformation of the cultural field, when autonomous criteria of artistic value are subordinated to ideological, administrative, and institutional mechanisms of control. The relevance of the research is determined by the need to conceptualize totalitarianism not only as a political system, but also as a form of symbolic, aesthetic, and psychological ordering of society that claims control over modes of thinking, artistic expression, and cultural memory. In this context, the figures of K. A. Hartmann and B. Liatoshynsky are considered as representative, yet not identical, models of artistic existence under conditions of political unfreedom: the former chose the path of inner emigration and refusal to participate in the official musical culture of the Third Reich, while the latter was compelled to act within the Soviet institutional space, combining external adaptation with the persistent preservation of artistic autonomy. The dissertation emphasizes that the appeal to the experience of the twentieth century has not only historical and reconstructive, but also contemporary humanitarian significance. In the

context of Russia's war against Ukraine, the issues of cultural freedom, the institutional dependence of the artist, the mechanisms of propagandistic appropriation of art, and the ability of artistic language to resist political violence acquire particular urgency. For this reason, the study is not limited to a biographical or purely musicological description, but is aimed at identifying broader regularities: how a totalitarian regime constructs a "correct" image of culture, how it disciplines the creative personality, how it transforms aesthetic judgment into a political sanction, and what forms of self-preservation remain available to the artist under conditions of unfreedom. The aim of the dissertation is to conduct a cultural-studies comparative analysis of the creative and civic activity of Karl Amadeus Hartmann and Borys Liatoshynsky, to identify the regularities of the deformation of the cultural field under totalitarian regimes, and to establish both the common and distinctive features in the strategies of artistic positioning in Nazi Germany and Soviet Ukraine. The research object is the artistic and civic activity of the artist under a totalitarian regime. The research subject is the creative and civic dimensions of the work of K. A. Hartmann and B. Liatoshynsky, as well as their strategies of positioning within the cultural fields of the Third Reich and Soviet Ukraine. The chronological framework of the dissertation covers the period from 1933 to 1968: from the rise of National Socialism to power in Germany and the intensification of totalitarian practices in the USSR to the end of Borys Liatoshynsky's life. The methodological basis of the dissertation is an interdisciplinary approach that combines cultural-studies, comparative-historical, sociological, philosophical, psychological, and art-historical tools. The theoretical foundation of the research is formed by Hannah Arendt's concept of totalitarianism, Pierre Bourdieu's theory of the cultural field, Michel Foucault's approaches to disciplinary power and normalization, James C. Scott's concept of hidden forms of resistance, Michel de Certeau's theory of everyday tactics, as well as the ideas of Walter Benjamin, Boris Groys, and Evgeny Dobrenko concerning the aestheticization of politics and the ideological production of reality. In order to analyze the artist's behavioral strategies, the study also draws on W. Cannon's model of "fight – flight – freeze – fawn / appease," psychoanalytic approaches to the defense mechanisms of the personality, and the works of R. Varnava and I. Savchuk concerning the psychological portrait of the composer and the critical-communicative points of life-creation. The source base of the dissertation comprises archival materials from the Central State Archive-Museum of Literature and Art of Ukraine, epistolary materials, memoirs, autobiographical texts, documents of institutions of cultural control, musical works by K. A. Hartmann and B. Liatoshynsky, as well as Ukrainian and international studies on the theory of totalitarianism, the cultural policy of the Third Reich and the USSR, the history of twentieth-century musical culture, and the work of both composers. Particular importance is attached to archival material related to the Soviet institutional discourse and the activity of Borys Liatoshynsky, since it allows the mechanisms of official pressure, professional deconsecration, and the artist's forced maneuvering within the Soviet cultural field to be specified.

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки: Фундаментальні наукові дослідження з найбільш важливих проблем розвитку науково-технічного, соціально-економічного, суспільно-політичного, людського потенціалу для забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку суспільства і держави

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: Не застосовується

Підсумки дослідження: Теоретичне узагальнення і вирішення важливої наукової проблеми

Публікації:

- Суглобіна К. Райхспалата культури: ідеологія, структура та взаємодія з митцем у Третьому Райху. Сучасне мистецтво. 2023. Вип. 19. С. 79–85. <https://doi.org/10.31500/2309-8813.19.2023.294900>
- Суглобіна К. «Сповідальна музика» Карла Амадеуса Гартмана як ви- яв громадянської позиції. Сучасне мистецтво. 2024. Вип. 20. С. 225–230. <https://doi.org/10.31500/2309-8813.20.2024.319150>

- Suglobina K. Music Politics in the Third Reich: Artists' Behavioural Models and Coexistence Strategies in a Totalitarian State. Art Readings Thematic Peer-reviewed Art Studies Annual. 2024. Vol. 2 : New Art. P. 412–417 <https://www.webofscience.com/wos/woscc/full-record/WOS:001560087400041> WOS:001560087400041 URL : https://artstudies.bg/artstudies/ARTREADINGS_2024_NEW.pdf
- Suglobina K., Bentia I., The Music or the Party – or Both? Composers' Choices in Soviet Ukraine (Based on Documents from the Central State Archive-Museum of Literature and Arts of Ukraine). Art Readings Thematic Peer-reviewed Art Studies Annual. 2025. Vol. 2 : New Art. P. 386–396. <https://www.webofscience.com/wos/woscc/full-record/WOS:001686609600039> WOS:001686609600039. URL : https://artstudies.bg/artstudies/ART_READINGS_2025_New_Art.pdf
- Суглобіна К. «Внутрішня еміграція»: модель виживання митця у то- талітарному режимі. На прикладі Карла Амадеуса Гартмана [тези]. Міжна- родна наукова конференція «Україна та Європа. Культура в глобальних ви- кликах сьогодення», м. Київ, 20–21 вересня 2023 р., Інститут проблем сучас- ного мистецтва НАМ України. С. 143–145. URL : https://mari.kyiv.ua/sites/default/files/conf_docs/tesy/2023-11/Tesy_Ukraine_Europe_2023-.pdf
- Suglobina K. Music Politics in the Third Reich: Artists' Behavioural Models and Coexistence Strategies in a Totalitarian State [report]. International Conference art Readings 2024 New Art Module. Art and History, Sofia, 17 th–19th April 2024. URL : https://artstudies.bg/wp-content/uploads/2017/04/Novo-izkustvo_2024.pdf
- Суглобіна К. Рефлексії російсько-української війни у творчості моло- дих українських композиторів: проєкт «Так звучить моє ВДОМА» Націона- льної філармонії України» [доповідь]. Міжнародна науково- практична кон- ференція «Культура і мистецтво в умовах російсько-української війни: ху- дожні стратегії, дискурсивні практики, вектори осмислення», м. Київ, 29–30 травня 2024 р. Інститут проблем сучасного мистецтва НАМ України. URL : https://mari.kyiv.ua/sites/default/files/conf_docs/program/2024-09/UKR_29-08_n.pdf
- Суглобіна К. Громадянська позиція мовою мистецтва. Феномен му- зичної творчості Карла Амадеуса Гартмана [доповідь]. Науковий семінар рад молодих вчених «Актуальні дослідження гуманітарної науки: перспективи та ідеї молодих учених», м. Київ, 12 листопада 2024 р.
- Suglobina K. Music or the Party, or Both: Composers' Choices in Soviet Ukraine (Based on the Documents of the Central State Archives and Museum of Literature and Arts of Ukraine) [report]. International Conference Art Readings 2025 New Art Module. Art and Archives, Sofia, 9th–11th April 2025. URL : https://artstudies.bg/wp-content/uploads/2025/02/Programa_NewArt_2025.pdf

Наукова (науково-технічна) продукція:

Соціально-економічна спрямованість:

Охоронні документи на ОПІВ:

Впровадження результатів дисертації: Планується до впровадження

Зв'язок з науковими темами:

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Савчук Ігор Борисович

2. Ihor B. Savchuk

Кваліфікація: д. мист., професор, 26.00.01

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-6882-3404

Додаткова інформація: Web of Science Researcher ID: GNM-7282-2022;

<https://scholar.google.com/citations?user=KN8bAwkAAAAJ>

Повне найменування юридичної особи: Інститут проблем сучасного мистецтва Національної академії мистецтв України

Код за ЄДРПОУ: 26167849

Місцезнаходження: вул. Євгена Коновальця, Київ, 01133, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Національна академія мистецтв України

Ідентифікатор ROR:

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Василенко Ольга Валентинівна

2. Olga V. Vasylenko

Кваліфікація: к. мист., доц., 17.00.03

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-4431-8515

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Київська муніципальна академія музики імені Р.М. Глієра

Код за ЄДРПОУ: 02214923

Місцезнаходження: вул. Л. Толстого, Київ, 01032, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство культури України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Лігус Ольга Марківна

2. Olha M. Lihus

Кваліфікація: к. мист., доцент, 17.00.03

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-6208-070X

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Національна музична академія України імені П. І. Чайковського

Код за ЄДРПОУ: 02214188

Місцезнаходження: вул. Архітектора Городецького 1-3/11, Київ, 01001, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство культури та інформаційної політики України

Ідентифікатор ROR:

Рецензенти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Зубавіна Ірина Борисівна

2. Iryna Zubavina

Кваліфікація: д.мист., доц., 26.00.01

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-0816-0207

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Інститут проблем сучасного мистецтва Національної академії мистецтв України

Код за ЄДРПОУ: 26167849

Місцезнаходження: вул. Євгена Коновальця, Київ, 01133, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Національна академія мистецтв України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Роготченко Олексій Олексійович

2. Oleksii O. Rohotchenko

Кваліфікація: д. мист., професор, 26.00.01

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-4631-8260

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Інститут проблем сучасного мистецтва Національної академії мистецтв України

Код за ЄДРПОУ: 26167849

Місцезнаходження: вул. Євгена Коновальця, Київ, 01133, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Національна академія мистецтв України

Ідентифікатор ROR:

VIII. Заключні відомості

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
голови ради**

Протас Марина Олександрівна

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
головуючого на засіданні**

Протас Марина Олександрівна

**Відповідальний за підготовку
облікових документів**

Гуріна Марія Володимирівна

Реєстратор

Юрченко Тетяна Анатоліївна

**Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є
відповідальним за реєстрацію наукової
діяльності**

Юрченко Тетяна Анатоліївна